

**Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор КЗВО «ДАНО» ДОР»

Віктор СИЧЕНКО

«29» червня 2026 року

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації вчителів
предметів «Образотворче мистецтво» і «Креслення»
закладів освіти**

Введено в дію наказом

КЗВО «ДАНО» ДОР»

від « 29 » червня 2026 року № 141

Дніпро - 2026

Розробник: Яшина О.М., старший викладач кафедри виховання та культури здоров'я Комунального закладу вищої освіти «Дніпровської академії неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради».

Напрямок підвищення кваліфікації:

Зміна підходів у професійній діяльності вчителів предметів «Образотворче мистецтво» і «Креслення», зосередження сучасного освітнього процесу не лише на поглибленні й засвоєнні знань здобувачів освіти, а й на формуванні ключових компетентностей та ціннісних установок учня у процесі щоденної діяльності вчителя; впровадженні в освітній простір закладу інноваційних технологій на засадах педагогіки партнерства, що забезпечують успішну соціалізацію учнівства у реаліях сьогодення (відповідно до п. 7.2 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників).

Розроблено на основі типової програми:

Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти на тему «Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти», затверджена наказом Міністерства освіти і науки України № 904 від 12.10.2022 року.

Термін дії програми: з 2026 року до 2031 року.

Програма є чинною протягом п'яти років із моменту її затвердження та може бути оновлена або продовжена з відповідною відміткою розробника.

Рецензенти

Савченко Вікторія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри виховання та культури здоров'я Комунального закладу вищої освіти «Дніпровської академії неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (внутрішній рецензент).

Бойко Ірина Миколаївна, консультант Комунальної установи «Центр професійного розвитку «Освітня траєкторія» Дніпровської міської ради (зовнішній рецензент).

Особи, які забезпечують виконання програми:

Піщанська В. М., доктор культурології, професор, професор кафедри філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровської академії неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради».

Побоча Т.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри виховання та культури здоров'я комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради».

Базилевська О.О., доцент кафедри загальної та спеціальної педагогіки, кандидат педагогічних наук, Комунального закладу вищої освіти «Дніпровської академії неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради».

Сілошенко І.А., старший викладач кафедри виховання та культури здоров'я Комунального закладу вищої освіти «Дніпровської академії неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», практичний досвід роботи у сфері здоров'язбереження та виховної діяльності.

Шабасва Л.М., старший викладач кафедри виховання та культури здоров'я Комунального закладу вищої освіти «Дніпровської академії неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», практичний досвід роботи у сфері здоров'язбереження та виховної діяльності.

Яшина О.М., старший викладач кафедри виховання та культури здоров'я Комунального закладу вищої освіти «Дніпровської академії неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», практичний досвід роботи у сфері здоров'язбереження та виховної діяльності.

ПОГОДЖЕНО

На засіданні кафедри виховання та культури здоров'я комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»

Протокол від «04» червня 2026 року № 10.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»

Протокол від 25 червня 2026 року № 15

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність освітньої програми:

«Образотворче мистецтво» як освітня галузь відіграє ключову роль у формуванні гармонійного світогляду учня. Вона інтегрує світовий мистецький досвід із національними традиціями, формує компетентності для художнього самовираження та надихає учнів ставати активними учасниками сучасних культурних процесів.

Освітня галузь «Креслення» є ключовим інструментом формування просторового мислення та основою візуально-графічної грамотності учнів. У сучасному технологічному суспільстві ця дисципліна забезпечує базову культуру сприйняття та моделювання інформації, необхідну для адаптації у високотехнологічному просторі.

В умовах освітньої реформи «Нова українська школа» змінюється і підхід до викладання «Образотворчого мистецтва» і «Креслення», що спонукає здійснювати пошук ефективних і сучасних підходів до удосконалення професійної підготовки педагогічних працівників, їх професійної діяльності.

Крім традиційних засобів формування системи художніх та графічних знань в процесі підвищення кваліфікації вчителів застосовуються новітні форми навчальної діяльності для здобувачів освіти, зокрема проєктна діяльність, групові активності, квести, та інтерактивні технології тощо. Такий підхід сприяє активізації діяльності учасників освітнього процесу, вихованню в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності; розвитку просторового мислення, точного сприйняття та моделювання навколишнього середовища; формуванню потреби в готовності до участі в соціокультурному житті, технічної обізнаності, розвитку критичного мислення, комунікативних навичок, здатності до роботи в команді, саморегуляції та відповідальності.

Вагомою передмовою зміни підходів у професійної діяльності є те, що сучасний освітній процес зосереджується не лише на поєднанні образного художнього мислення та чіткої графічної грамотності, а й на формуванні ключових компетентностей, що забезпечують успішну соціалізацію учнівства у реаліях сьогодення. Ці галузі трансформують мистецькі надбання людства та інженерно-технічний досвід у практичні компетентності, які дозволяють школярам не лише глибоко розуміти й естетично сприймати навколишній світ, активно проєктувати, конструювати та художньо самовиражатися в сучасному соціокультурному просторі, забезпечують гармонійний розвиток учня.

Основні зміни у викладанні предметів в Новій українській школі пов'язані з:

- ✓ актуалізацією, стимулюванням й активізацією розвитку всіх сфер особистості учня: мотиваційної, пізнавальної, емоційно-вольової, моральної та ін;
- ✓ запровадженням формувального оцінювання, яке спрямоване на процес навчання, допомагає відстежувати освітній поступ здобувачів освіти та

- формувати індивідуальну освітню траєкторію;
- ✓ втіленням модульної системи навчання (кожен навчальний рік передбачає вивчення різних варіативних модулів за навчальною програмою вчителів предметів «Образотворче мистецтво» і «Креслення», що дає змогу підвищити власну педагогічну майстерність);
 - ✓ індивідуальним підходом до організації освітнього процесу (створення ситуації успіху, сприятливих умов для повноцінної діяльності кожного учня);
 - ✓ інтеграцією сучасних технологій та змішаного навчання (використання інтерактивних та цифрових ресурсів допомагає зробити уроки цікавішими);
 - ✓ вивченням кращого практичного досвіду вчителів та науковців.

Цільова група: вчителі предметів «Образотворче мистецтво» і «Креслення» закладів освіти (далі ЗО) .

Обсяг (тривалість):

30 академічних годин (1 кредит ЄКТС), у тому числі:

- ✓ лекції – 6 годин (20 %);
- ✓ практичні заняття – 18 годин (60 %);
- ✓ самостійна робота – 6 годин (20 %).

Особливості реалізації програми:

Програма реалізується у дистанційній формі з використанням інтерактивних методів навчання, практичних кейсів і впровадження цифрових технологій в освітній процес. Реалізація програми передбачає залучення науково-педагогічних працівників і практиків, які мають досвід упровадження інноваційних технологій навчання, розвитку творчих здібностей учнів, формування просторового мислення та педагогіки партнерства.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна форма – дистанційна.

Форма підсумкового контролю: розробка методичної карти інтегрованого уроку, підсумковий тест.

Мета підвищення кваліфікації: Підвищення професійної компетентності вчителів образотворчого мистецтва і креслення шляхом впровадження комплексного підходу в освітній процес, зміщення акцентів з механічного засвоєння знань на формування ключових компетентностей та життєвих навичок учнів.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ✓ ознайомити вчителів із новітніми підходами до викладання образотворчого мистецтва і креслення відповідно до компонентів формули Нової української школи;

- ✓ надати методичні рекомендації щодо організації й проведення інтерактивних уроків для вчителів образотворчого мистецтва і креслення;
- ✓ розкрити дидактичний потенціал та методичні можливості інтеграції сучасних навчально-методичних матеріалів (зокрема мультимедійного та відеоконтенту) в освітній процес;
- ✓ розвивати здатність вчителів предметів «Образотворче мистецтво» і «Креслення» інтегрувати художньо-графічну діяльність у систему формування ключових компетентностей учнів;
- ✓ стимулювати потребу у створенні безпечного, мотиваційного та інклюзивного середовища під час освітнього процесу;
- ✓ сприяти професійному зростанню вчителів предметів «Образотворче мистецтво» і «Креслення» шляхом впровадження сучасних методів навчання, що відповідають потребам освітніх галузей сьогодення.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Компетентнісний результат (з урахуванням Професійного стандарту педагога)

Культурна компетентність (ЗК.03)

- ✓ Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві;
- ✓ Виражати національну культурну ідентичність;
- ✓ Бути здатним до творчого самовираження.

Громадянська компетентність (ЗК.01)

- ✓ Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини;
- ✓ Реалізувати свої права й обов'язки;
- ✓ Усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

Соціальна компетентність (ЗК.02)

- ✓ Здатність до ефективної взаємодії з іншими людьми;
- ✓ Вміння працювати в команді;
- ✓ Дотримання правил чесної гри та підтримувати моральні норми;
- ✓ Вміння вирішувати конфлікти.

Емоційно-стична компетентність (Б2)

- ✓ Вміння управляти своїми емоціями;
- ✓ Вміння регулювати поведінку відповідно до різних ситуацій;
- ✓ Вміння долати стресові ситуації й адаптуватися до різних умов.
- ✓ Вміння позитивно налаштовуватися на досягнення цілей і сприймати поразки.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Слухачі володіють знаннями щодо :

- ✓ упровадження технології та методики компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного підходів, STEM-орієнтований навчання та технології розвитку в учнів критичного мислення;
- ✓ запровадження сучасних наукових підходів до викладання образотворчого мистецтва і креслення;
- ✓ використання здоров'язберезувальних (арт-терапевтичних) технологій під час освітнього процесу;
- ✓ оцінювання навчальних досягнень учнів;
- ✓ створення кейсів з образотворчого мистецтва і креслення з метою підвищення якості викладання і навчання;
- ✓ розробки індивідуальних програм на основі модельної навчальної програми;
- ✓ застосування інноваційних технологій навчання і форм, методів, засобів навчання, що заохочують учнів до ефективної взаємодії;
- ✓ створення безпечного, здорового освітнього середовища, сприятливого для емоційного розвитку;
- ✓ здійснення професійної діяльності з урахуванням принципів дитиноцентризму, розвитку особистості, педагогіки партнерства.

Система та критерії оцінювання результатів:

Оцінювання здійснюється за результатами виконання розробки методичної карти інтегрованого уроку та підсумкового тесту (прохідний поріг – не менше 60 % виконаних завдань).

Документ про підвищення кваліфікації

Свідоцтво про підвищення кваліфікації установленого зразка.

1. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання лекційних, практичних форм роботи та самостійної діяльності слухачів із використанням інтерактивних методів навчання, аналізу педагогічних ситуацій, кейс-методу та цифрових інструментів.

Особливістю реалізації Програми є практико-орієнтований характер навчання, спрямований на формування в педагогів умінь упроваджувати різні форми художньо-творчої та графічної діяльності з урахуванням вікових особливостей учасників освітнього процесу, будувати партнерську взаємодію з учнями в реальних освітніх ситуаціях.

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних матеріалів, виконання індивідуальних завдань, розроблення елементів власного педагогічного кейсу та підготовку до підсумкового тесту.

Підсумкові заходи включають виконання підсумкового тесту.

Зміст Програми складається з **2 модулів та 9 взаємопов'язаних тем**. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують розробку методичної карти інтегрованого уроку та підсумковий тест. Максимальна кількість балів – **100**. Прохідний бал – **60**. Учасники, які успішно пройшли навчання та виконали тести,

отримують **сертифікат підвищення кваліфікації**.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає **30 годин**, з них: **8 год** – лекційні заняття, **14 год** – практична робота, **6 год** – самостійна робота, **2 год** – контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самотійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. «Теоретико-методичні засади викладання предметів «Образотворче мистецтво» і «Креслення»					
Тема 1.1 Нова парадигма освіти: зміна ціннісних та методологічних пріоритетів у контексті реалізації концепції НУШ	2				2
Тема 1.2 Партнерська взаємодія та інтеграція: шлях до успішного учня Нової української школи	2				2
Тема 1.3 Особливості викладання, навчально-методичне забезпечення предметів «Образотворче мистецтво» та «Креслення»		2	2		4
Разом за модулем 1	4	2	2		8
Модуль 2. Практика впровадження сучасних технологій на уроках образотворчого мистецтва і креслення					
Тема 2.1. Ментальні карти як засіб структурування та візуалізації навчального матеріалу		4	2		6
Тема 2.2 STREAM-технології: гармонізація логічного та творчого мислення особистості.		2			2
Тема 2.3 Формування інфомедійної грамотності та розвиток критичного мислення в освітньому процесі		4	2		6
Тема 2.4 Домедична допомога особам при різних невідкладних станах		2			2

Тема 2.5 Освітні технології та їх роль у наданні спеціальних освітніх послуг дітям з особливими потребами		2			2
Тема 2.6 Трансформація шкільної освіти в Україні: імплементація міжнародних підходів та підтримка професійного розвитку педагогів через застосування професійного стандарту.	2				2
Разом за модулем 2	2	14			20
Контрольні заходи				2	2
Усього	8	14	6	2	30

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. «Теоретико-методичні засади викладання предметів «Образотворче мистецтво» і «Креслення».

Тема 1.1 Нова парадигма освіти: зміна ціннісних та методологічних пріоритетів у контексті реалізації концепції НУШ.

Анотація: Тема спрямована на переосмислення ролі та завдань предметів «Образотворче мистецтво» та «Креслення» в умовах модернізації української школи. Вона має на меті ознайомити педагогів із ключовими змінами в освітніх пріоритетах Нової української школи (НУШ), де фокус зміщується від пасивного накопичення знань до формування ключових компетентностей та ціннісних установок учня у процесі щоденної діяльності, розвитку м'яких навичок (soft skills), креативності, просторового мислення та візуальної грамотності учнів.

Тема 1.2 Партнерська взаємодія та інтеграція: шлях до успішного учня Нової української школи.

Анотація: В темі розкриваються практичні механізми реалізації педагогіки партнерства та стратегії інтегрованого навчання як ключові чинники створення успішного освітнього середовища в НУШ. Тема спрямована на використання інноваційних освітніх технологій у розвитку образного мислення, стимулюванні творчого потенціалу, вихованні потреби в особистісній творчій самореалізації учнів, набутті власного практичного досвіду в процесі активізації навчальних можливостей, здатності застосовувати отримані знання у різних життєвих ситуаціях.

Тема 1.3 Особливості викладання, навчально-методичне забезпечення

предметів «Образотворче мистецтво» та «Креслення»

Анотація: В темі розкриваються ключові організаційно-методичні аспекти викладання дисциплін художньо-естетичного та графічного циклів у сучасній школі. Особлива увага приділяється специфіці поєднання творчого (емоційного) та технічного (раціонального) підходів у навчанні, а також аналізу оновленого навчально-методичного інструментарію, який допомагає вчителю ефективно реалізувати вимоги сучасних освітніх стандартів.

Значна увага приділяється практичній роботі: учасники моделюють розробки методичної карти інтегрованого уроку, добирають інтерактивні вправи, створюють алгоритми дій учителя у партнерській взаємодії з учнями. Тема допомагає педагогам систематизувати власний досвід, осмислити його через призму ключових змін в освітніх пріоритетах НУШ та сформувати портфоліо практик, готових до впровадження у подальшу професійну діяльність.

Модуль 2. Практика впровадження сучасних технологій на уроках образотворчого мистецтва і креслення.

Тема 2.1. Ментальні карти як засіб структурування та візуалізації навчального матеріалу.

Анотація: Тема спрямована на особливості впровадження у процес навчання і виховання зручної техніки для представлення процесу мислення або структуризації інформації у візуальній формі. Ментальні карти – карти розуму – інтелектуальні карти – це графічний вираз процесів багатовимірною мислення і тому є найбільш природним способом мислення людського мозку. Метод карт розуму може бути застосований у будь-якій сфері нашого життя, де потрібно було б розвивати і удосконалювати інтелектуальні здібності особи і вирішувати різноманітні завдання і проблеми.

Тема 2.2. Тема 1.3 STREAM-технології: гармонізація логічного та творчого мислення особистості.

Анотація: В темі розкриваються сутність та дидактичний потенціал STREAM-освіти як інноваційного підходу, що інтегрує науку, технології, інженерію, мистецтво, читання та математику. Особлива увага приділяється предметам художньо-естетичного та графічного циклів, які виступають природним містком для збалансованого розвитку обох півкуль головного мозку учня, дозволяючи поєднати сувору логіку й точність креслення з креативністю, образністю та свободою образотворчого мистецтва.

Тема 2.3. Формування інфомедійної грамотності та розвиток критичного мислення в освітньому процесі.

Анотація: В темі аналізується феномен культури, її сутність і роль у житті

соціуму, зміст культурного досвіду людства, який в освітньому процесі перетворюється на систему відкритих проблем. Акцентується увага на проблематизації культури як джерела особистісного розвитку людини, як умови засвоєння нею загальнокультурних надбань. Розглядаються проблеми формування світогляду, цінностей і ціннісних орієнтацій у сучасній освіті. Розбираються поняття: функцій культури, структури культури, типології культури, зв'язок освіти і культури.

Тема 2.4. Домедична допомога особам при різних невідкладних станах.

Анотація: Розглянуто основні питання алгоритму дії при наданні домедичної допомоги при будь-якому невідкладному стані. Розкриті поняття: масивна зовнішня кровотеча, серцево-легенева реанімація, автоматичний зовнішній дефібрилятор. Відпрацьовано практичні дії при будь-якому невідкладному стані.

Тема 2.5. Освітні технології та їх роль у наданні спеціальних освітніх послуг дітям з особливими потребами.

Анотація: У темі розкриваються сучасні освітні технології, набір методів та інструментів, які використовуються у навчальному процесі при наданні спеціальних освітніх послуг дітям з особливими потребами. Розглядається класифікація освітніх технологій та їх роль у наданні спеціальних освітніх послуг дітям з особливими потребами. Обґрунтовується індивідуалізація освітнього процесу в закладі освіти для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Тема 2.6. Трансформація шкільної освіти в Україні: імплементація міжнародних підходів та підтримка професійного розвитку педагогів через застосування професійного стандарту.

Анотація. У лекції розглядаються актуальні питання трансформації шкільної освіти в Україні в контексті реалізації реформи Нова українська школа та імплементації міжнародного досвіду в освітню практику. Обґрунтовується необхідність докорінного реформування системи загальної середньої освіти відповідно до сучасних суспільних викликів, європейських освітніх тенденцій і державної політики у сфері освіти. Аналізуються основні напрями трансформації шкільної освіти, зокрема оновлення змісту освіти, впровадження компетентнісного підходу, модернізація педагогіки, системи управління та нормативно-правового забезпечення освітнього процесу.

Особлива увага приділяється переходу від знаннєвої моделі навчання до формування ключових компетентностей здобувачів освіти як основи сучасної школи. У лекції висвітлюється досвід провідних країн світу у сфері організації освітнього процесу та можливості його адаптації в українському освітньому просторі.

Окремий аспект лекції присвячено професійному розвитку педагогічних працівників у контексті застосування професійного стандарту вчителя. Аналізується сутність поняття «професійний стандарт», його роль у визначенні професійних

компетентностей педагога, оцінюванні якості професійної діяльності та стимулюванні безперервного професійного зростання. Підкреслюється значення професійного стандарту як важливого інструменту підвищення якості освіти, розвитку педагогічної майстерності та формування сучасного конкурентоспроможного вчителя.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

- ✓ Розроблення фрагмента уроку з використанням інноваційних освітніх технологій.
- ✓ Створення власного педагогічного кейсу з використання одного модуля програми.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

- ✓ Інтерактивні методи навчання у викладанні образотворчого мистецтва та креслення;
- ✓ Впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітню діяльність (арт-терапевтичні підходи);
- ✓ STREAM -орієнтований підхід у навчанні предметів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/print>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
3. Концепція Нової української школи. МОН України. Київ, 2020. 34 с.
4. Указ Президента України від 25.05.20 року №195/2020 «Про національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі» URL: <https://www.president.gov.ua/document/1952020-33789/>
5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
6. Державний стандарт профільної середньої освіти Постанова КМУ від 05.06.2024 № 851 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-п#Text>
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>

Основна література

1. Типова освітня програма 5-9 клас. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
2. Бути частиною суспільства: формуємо громадянську компетентність у школярів НУШ. URL: <https://www.schoollife.org.ua/butyachastynoyu-suspilstva-formuyemo-gromadyansku-kompetentnist-u-shkolyariv-nush/>

Т

3. Громадянська компетентність як ключова у формуванні демократичного суспільства України. Зб. наук. пр. [ред. кол. І. Б. Вашеньяк (гол.) та ін.]. Хмельницький: ХОІППО імені Анатолія Назаренка, 2023. 227 с.
4. Розвиток громадянської компетенції в НУШ: що потрібно знати? URL: <https://www.schoollife.org.ua/rozvytok-gromadyanskoyi-kompetentsiyi-vnush-shho-potribno-znaty>
5. Стаємо сильнішими разом: методичний порадник з використання ресурсів ОДГ/ОПЛ у роботі з дитячими спільнотами задля сприяння інтеграції дітей, які опинилися в умовах війни / укладачі: М. Гриньова, Д. Карпенко, О. Солнцева. за заг. ред.: Н. Г. Протасової, В. В. Полторак, Ю. О. Молчанової. Київ, 2023. 165 с.
6. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання / ГО «Соціальна синергія». К. : Видавництво «Теза», 2020. 30 с.
7. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. Київ: Алатон, 2020. 64 с.
8. Дрокіна А. С. Використання технологій доповненої реальності як ефективного засобу реалізації STEM-освіти майбутніми вчителями початкової школи. Академічні візії. 2023. Вип. 25. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/687>
9. Прусова М. О. Роль особистості вчителя в організації STEM-освіти. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18916/1/65>
10. Тишковець М. STEM-завдання у підручниках для Нової української школи. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення : збірник тез доповідей / [ред. кол.; голов. ред. – О. Топузов]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 76-78. DOI : <https://doi.org/10.32405/978-966-644-753-4-2023-378>
11. Гайдамака , О. В. (2020). Теоретико-методичні орієнтири навчання мистецтва учнів закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. Мистецтво та освіта, (3 (97), 7–12. <https://doi.org/10.32405/2308-8885-2020-3-6-12>
12. Гайдамака, Олена Василівна. «Ціннісна складова мистецької освіти: акценти уваги вчителя мистецтва.» Мистецтво та освіта 3 (113) (2024): 34-39.
13. Директору про роботу вчителів в умовах інклюзивного навчання : модель педагогічної підтримки / О. Федоренко, І. Горбенко // Практика управління закладом освіти. 2020. № 12. С. 42-47.
14. Зубарева О.Г., Інтеграція дисциплін художньо-естетичного циклу в початковій школі як мотивація учнів до пізнання світу. // Теорія та методика навчання (з галузей знань). Випуск 25. Т. 1. 2020. – С 63-68. Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/25/part_1/14.pdf
15. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод, посіб. Київ, 2018. 174 с.
16. Масол, Л. М. (2020). Інтеграція? Інтеграція. Інтеграція... Інтеграція! (Поліцентрична інтеграція змісту загальної мистецької освіти). Мистецтво та освіта, 1(95), 20-26.
17. Мистецька освіта майбутнього: методичні аспекти: зб. Матеріалів. Всеукр. наук. практ. інтернет-конф., 29 квіт. 2020 р. / за заг. ред. М. М. Бриль. Київ : ДНМЦЗКМО, 2020. 226 с.
18. Мистецька подієвість освітнього середовища в контексті художніх

цінностей особистості / О. Комаровська // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. - 2020. - Вип. 24(1). - С. 252-270. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2020_24%281%29__18 Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально- методичний посібник / Порошенко М.А. та ін. К. : 2018. 252 с.

19. Практика асистента педагога: міжнародний й український контекст: результати дослідження / Федоренко О. Ф., Мартинчук О. В., Софій Н. З., Найда Ю. М. та інші. К. : ФОП Парашин, 2020. 112 с.

20. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. О. Пометун. Київ, 2020. 104 с.

21. Як зробити онлайн-уроки інклюзивними: практичні рекомендації / упорядники Н. Софій, О. Федоренко, 2021. 25 с.

22. Мистецька освіта майбутнього: методичні аспекти: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 29 квіт. 2020 р. / за заг. ред. М. М. Бриль. Київ : ДНМЦЗКМО, 2020. 226 с.

23. Рамка компетентностей для культури демократії. Дескриптори компетентностей для культури демократії –Том 2. URL: https://www.schools-for-democracy.org/images/documents/88/ramka_kompetentnostei_dlya_kultury_demokratiyi_ua.pdf

24. Смагіна Т. М. Карта реалізації компетентнісного потенціалу в освітньому процесі. Випуск №2(41), 2020 р. Розділ “Педагогічна наука. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6144

25. Балуба І., Венгловська О., Новик І., Стягунова О. Застосування професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : методичні рекомендації. Київ : УІРО, 2024. 54 с.

26. Гриневич Л. Освіта в часи кризи: приклади закордонного досвіду, які варто переосмислити для України . URL: <https://nus.org.ua/view/osvita-v-chasy-kryzy-pryklady-zakordonnogo-dosvidu-yaki-varto-pereosmyslyty-dlya-ukrayiny/>

27. Новик І., Венгловська О. Кейс для педагога-наставника. Київ. УІРО. 2023. С. 29. URL:<https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/kejs-dlya-nastavnyka.pdf>

28. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

29. Яшина О.М., Висоцька О.Є., Шабасєва Л.М. Наскрізнi змістові лінії здоров’язберігаючих технологій у позашкільній освіті. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти «Філософія. Педагогіка»*. № 1 (8) 2025. С. 151-157. DOI <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2025-1>

30. Яшина О.М., Савченко В.М., Куций А.М. Релевантність освіти та виклики сучасної освіти. VI всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «*Особистість в освітньому середовищі сучасного суспільства*»/ «*personality in the educational environment of modern society*». Збірник матеріалів VI всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 21 квітня 2025 р., м. Дніпро / ред. колегія: В. Сиченко, І. Безена, Мойса Schlamberger Brezar, О. Федіна, І.Карпань, Т.Богатирьова. Дніпро-Любляна: КЗВО «ДАНО» ДОР», Україна - University of Ljubljana, Slovenia, 2025. С 423-426. DOI

31. Яшина О.М., Савченко В.М., Лаврова Л.В., Андрущенко Т.Г. Застосування інноваційних освітніх технологій на курсах підвищення кваліфікації вчителів. The X1th International Scientific and Practical Conference “Modern generation: current problems, experience, development prospects”(November 12–15, 2024) Seville, Spain. International Science Group. 2024. P 264-267. URL: <https://isg-konf.com/modern-generation-current-problems-experience-development-prospects/>

32. Яшина О.М. Ціннісний дискурс у системі освіти: художньо-естетична складова. V Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Особистість в освітньому середовищі сучасного суспільства / Personality in the educational environment of modern society». Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 21 квітня 2024 р., Дніпро – Львів – Херсон – Любляна: КЗВО «ДАНО» ДОР», Україна – University of Ljubljana, Slovenia, 2024. С. 263-266. URL: <https://www.dano.dp.ua/diialnist/vydavnycha-diialnist>

33. Яшина О.М. Потенціал формування громадянської та художньо-естетичної культури особистості в просторі сучасної української освіти. I Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток громадянської компетентності педагогів в умовах реформування системи освіти». Збірник наукових праць та тез наукових доповідей за матеріалами I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 10 квітня 2024 р. Дніпро, 2024. С. 75–80. URL: <https://www.dano.dp.ua/diialnist/vydavnycha-diialnist>

34. Яшина О.М. Сучасний культурний простір. Інновації у сфері культури та мистецтва. III Міжнародна науково-практична конференція «Філософсько-світоглядні та культурологічні контексти неперервної освіти». Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції, 29-30 квітня 2021 р. Дніпро. 2021 р. С. 102-104. URL: <https://www.dano.dp.ua/diialnist/vydavnycha-diialnist>

Додаткова література

1. Антонова В. М., Залеська О. В., Соловійова В. В., Чепенко Л. М., Чернобровкіна В. А. Безпечний простір: програма тренінгів для батьків. Київ: Пульсари, 2021. 145 с.

2. Максименко С. Д. (ред.). Освітній простір в контексті гуманістичної парадигми: психологічні пріоритети сучасності: зб. наук. пр. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2020. <https://lib.iitta.gov.ua/720332/>

3. Максименко, С. Д. (2021b). Теоретико-методологічні засади психологічного проектування, розвитку, самоздійснення особистості дитини: майбутнє нації необхідно вирощувати: Наукова доповідь загальним зборам НАПН України 19 листопада 2021 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X2021-3-2-1-5>